

FEDOR MARJANOVIĆ
JUNAK BEZ LICA

FEDOR MARJANOVIĆ
JUNAK BEZ LICA

Izdavač:
Imprimatur d.o.o.
Mladena Stojanovića 4
Banja Luka
info@imprimatur.ba

Za izdavača: Boris Maksimović

Urednica: Tanja Stupar Trifunović

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Dragana Vasić

Fotografija na koricama: Tajana Dedić Starović

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Markos Design & Print Studio

Za štampariju: Igor Jakovljević

Tiraž: 300

Godina: 2021.

ISBN: 978-99976-53-09-3

Fedor
Marjanović

JUNAK
BEZ LICA

JUNACI BEZ LICA

DIM

TOG DANA SE Duško posebno trudio da ga niko ne primijeti.

Nije zakazao sastanak, ali bio je ubijeđen da ga madam Fumeta očekuje. Bilo je samo pitanje vremena kada će najpoznatija duvanska kapnomantkinja odsjesti u njegovom gradu. Čekanje se isplatilo. Smotao je cigarete, napunio bijelu tabakeru i krenuo.

Bez obzira na to što je u svaki grad dolazila u najvećoj tajnosti, već se sutradan u svim važnijim kućama brujalo o njenoj posjeti. Svi bitni ljudi grada ili mjesta u kojem bi odsjela smatrali su svojom dužnošću odlazak na seansu kapnomantije. Razne licitacije, podmićivanja i spletke su se vodile da bi se došlo do audijencije. Imućnije gospođe su pušile šarene „Sobranje” cigarete, a njihovi muževi debele tompuse. Oni sa manje novca nervozno su grizli filtere jeftinih cigara, iščekujući kako će se u njihovom dimu odraziti i njihova sudbina. Ona ih je primala, gledala u dim koji bi izduvali i govorila šta vidi. Njihovo zadovoljstvo ili nezadovoljstvo zavisilo je od očekivanja s kojim su ulazili u njene odaje i proročanstva s kojim bi izašli iz njih. Ali na

luksuznim privatnim žurkama ili lokalnim skupovima govorili su o nevjerovatnom iskustvu koje su doživjeli, ne bivajući sigurni da će im se prorečeno desiti.

Iako je mnogima djelovalo kao koještarija, a neki poznati spiritisti i medijumi su se čak bunili protiv njene djelatnosti kao lažne i neutemeljene u tradiciji, madam Fumeta je bila baštinik jednog drevnog zanata koji je u civilizovani svijet došao pojavom duvana. Ezoterijska teorija evropske duvanske kapnomantije počiva na vjerovanju da se ljudska duša ogleda kroz vazduh koji je Bog udahnuo čovjeku. I kao nešto što je od Boga dato i savršeno, duša u sebi posjeduje svu svoju datost, odnosno prošlost, sadašnjost i budućnost. Spiritistički gurui su smatrali da je magija duvana magija same ljudske duše. On je samo medij između duhovnog i tjelesnog svijeta. Kako ulazi u tijelo pušača, stapa se sa njegovom dušom. Zato je dim koji pušač izdiše njen dagerotip i vješto oko iz njega može da pročita ljudsku sudbinu.

I prije otkrića Amerike magijsko dejstvo ove biljke bilo je poznato majanskim i astečkim šamanima. Prema vjerovanju Indijanaca, dimom duvana su se mogle prenositi poruke božanstvima na nebu. O ovome su Evropljani mogli samo učiti od njih. Ali ni oni nisu dugo ostali slijepi za njegove moći. Smatra se da je jedna od najzaslužnijih osoba za razvoj ove grane proricanja bila Katarina Mediči, čiji je interes za okultno stigao i do duvana. Negromantima nije trebalo mnogo vremena da otkriju da se iz duvanskog dima može pročitati budućnost mnogo

preciznije nego na osnovu natalne karte. Tako je nastala evropska duvanska kapnomantija. Prema nekim istraživanjima, masoni su ovaj ritual preuzeli od iluminata, koji su ga ranije uključili u svoju redovnu praksu. Drugi naučnici smatraju upravo obrnuto. Iako okrenuti racionalizmu, priča se da su pokretači Francuske buržoaske revolucije koristili ovu vještinu da bi što bolje sproveli svoje revolucionarne planove. Ipak, tačnost kojom je pušački dim predviđao ono što tek treba da se dogodi doveo je do tragičnog broja pogubljenja, jer je nemilosrdno ukazivao na potencijalne izdajnike Revolucije, a potencijalni izdajnici su bili svi. Zato se revolucionarni režim vrlo brzo okrenuo protiv samih duvanskih proroka, vidjevši u njima opasnost za samog sebe. Slabiji kapnomanti iznenađeno su dočekali svoje pogubljenje, dok su ga oni spretniji mirno prihvatili, znajući i bez čarobnog dima da svi putevi vode u smrt. Jedan od posljednjih važnijih i svakako najpoznatijih kapnomanata bio je ruski mistik Raspućin. Priča se da je upravo u jednoj od seansi pušenja prorekao carici Aleksandri njenu tragičnu sudbinu, koju ona nije mogla prihvatiti, pa čak ni do trenutka kada joj je u podrumu dvora prorečeno puščano zrno oduzelo život. Kako je neuki ruski seljak došao do poznavanja vještine za koju se smatralo da je potreban veliki nivo upućenosti u ezoterijske prakse nikome nije jasno.

Nije jasno ni kako je Fumeta tako spretno ovladala kapnomatnijom. Prema njenim riječima, ona je to naučila od svoje babe, koja je znala da vještine te vrste uvijek preskaču jedno koljeno. O njoj samoj se

vrlo malo znalo. Njeno pravo ime se samo nagađalo, takođe, pretpostavljalo se i da je prilično obrazovana, jer je govorila nekoliko jezika, ali akcent kojim ih je izgovarala bio je neprepoznatljiv, tako da niko nije bio siguran otkud dolazi ni gdje je te jezike naučila. Jedna američka pjevačica, porijeklom Moldavka, tvrdila je da se u njenom tvrdom izgovoru može prepoznati ruski govor, dok je jedna londonska modna kreatorka dokazivala da ona priča engleskim govorom Češira. Znalo se sa sigurnošću da se ne zadržava na jednom mjestu više od tri dana, a nikad se nije tačno znalo kuda ide, zbog navodnih lovaca na glave.

Tajanstvenost kojom se okružila učinila ju je jednom od najzanimljivijih medijskih pojava vijeka, zbog čega je zapala u paradoksalno i neobično stanje odsustva i istovremenog sveprisustva. Najvažnije novine i portali pisali su o njoj i poznatim ličnostima kojima je proricala budućnost. Na insistiranje finansijera, Fumeta je morala barem jednom godišnje dati intervju za važan magazin, zbog publiciteta. Novinari su dolazili do nje preko posrednika koji je za nju primao pitanja. U jednom od intervjuja tvrdila je da su štetne posljedice cigareta po zdravlje izmišljotina naučno-racionalističkih teoretičara zavjere, koji potiču od istih onih koji su kapnomante giljotinirali krajem XVIII vijeka i mučki ubili Raspućina i Romanove. Ista organizacija je prijetila njoj samoj, ali njeno umijeće joj je bilo najbolja zaštita. Prema sopstvenim riječima, već je tri sigurna susreta sa smrću izbjegla.

Srećom, osim u svoju vještinu, mogla se pouzdati i u neke od najjačih proizvođača cigareta, kojima je donijela veliki profit. Istraživanja na

terenu su potvrdila da je postotak pušača naglo rastao u onim sredinama koje je madam Fumeta posjećivala. Mušterije, koje su iz čiste radoznalosti i nestrpljivosti poželjele da zavire u sopstvenu sudbinu, a prije njene pojave nisu pušile, gušeci se izlazile su iz njenih odaja, sa suzama u očima, što od nesnosnog kašlja, a što od nesnosne budućnosti. Zato proizvođači cigara nisu štedjeli na njenim putovanjima po najneočekivanijim mjestima, znajući da će im se novac koji ulažu u nju višestruko vratiti. Na njihovo zadovoljstvo, Fumeta nije izvolijevala i uvijek je birala skromna i neupadljiva staništa.

Tako je bilo i ovog puta. Duško nije morao pretjerano da se pazi, jer je naselje u kojem se nalazila bilo skoro napušteno. U pitanju je bilo najudaljenije predgrađe, gdje su ostali samo gluvi, ćoravi i jedva pokretni stari ljudi, koji su čekali da se njihovi životi ugase zajedno sa njihovom malom zajednicom.

Dušku je bilo jasno da ovakvo mjesto odgovara Fumetinoj želji za tajnovitošću, ali nije joj pružalo nikakvu sigurnost, počev od zastarjelih ulaznih vrata zgrade u kojoj je odsjela, koja se nisu mogla ni zatvoriti do kraja. Ubistvo na ovom mjestu bilo bi neopisivo lako, pogotovo zato što niko ne bi ništa čuo ni vidio.

Iako je stubište bilo uredno, fasada je bila u poodmakloj fazi guljenja. Stari lift je bio u kvaru, pa se morao pješke popeti do trećeg sprata.

Pokucao je. Miran, gotovo beživotan ženski glas reče – Uđite.

Stan u koji je Duško kročio nije odudarao od ostatka zgrade i naselja po zapuštenosti, ali njegov sadržaj je bio poseban. Među zastarjelim drvenim namještajem, koji je još uvijek odolijevao zubu vremena, položene su gomile različitih pakovanja cigareta, kubanki i cigarilosa. Od pojedinačnih pakovanja i šteka „Marlboro”, „Insigniae”, „Treasurera”, „Davidoffa”, pa čak i nekih najjeftinijih mekih pakovanja „Drine” i „Hercegovine”, djelovalo je kao da nema marke koja nije pronašla prostor u ovom malom neuglednom stanu. Osjećao se kao da je ušao u skriveno svetište duvana, a na samom oltaru nalazila se madam Fumeta. Sjedila je na starom izlizanom kauču. Prekoputa nje se nalazila gostinska stolica, a između maleni sto na kojem se, poput žrtvenika, nalazila pepeljara.

Fumeta je izgledala više kao kip nego kao živa žena. Bilo je teško odrediti joj godine. Lako je mogla biti u kasnim tridesetim, kao i u ranim pedesetim. Bila je lijepa, ali njenom izgledu je nedostajalo živosti koja bi je učinila privlačnom. Gledala je ravno pred sebe sveznajućim pogledom mrtve boginje. „Ove oči su vidjele smak svijeta”, pomisli Duško.

– Dobar dan. Izvinjavam se što dolazim nenajavljen.

– Ništa ne brinite – beskrvno odgovori Fumeta.

– Sjedite – ljubazno ga ponudi.

Prekoputa ove žene Duško osjeti neprijatnost suočavanja sa sveznanjem. Ali nije mogao prestati da je gleda. Fumeta, naprotiv, nije pokazala nikakvu emociju, iako se ljubazno ponašala prema nepozvanom gostu.

– Pretpostavljam da ste došli da Vam gledam budućnost. Ukoliko nemate svojih cigareta, slobodno se poslužite. Moji mnogobrojni sponzori su toliko ljubazni da me redovno opskrbljuju zalihama svojih proizvoda. Jednu kutiju možete da uzmete promotivno, a drugu možete da kupite po sniženoj cijeni, moram da napomenem.

– Hvala na ponudi – prekide Duško automatizovanu promociju. – Imam svoj duvan.

Iz tabakere izvadi i zapali cigaretu. Dok je povlačio prvi dim, Fumeta ga upita:

– A koji duvan pušite?

Duško izdahnu i odgovori:

– Kupujem na pijaci od lokalnog uzgajivača.

Toliko je bio fokusiran na nju da nije obraćao pažnju na dim svog života koji ih je opkolio.

– Još jednom da povučem – upita.

– Ne, vidjela sam sve što je potrebno – odgovori Fumeta.

Prvi put u životu, sjedio je s nekim od koga ne može ništa da sakrije.

– Živite opasno. Vaše zanimanje je takvo. Veoma ste sposobna osoba i ono što znate malo ko zna. Poslodavci su bili veoma zadovoljni, iako ni sami nisu znali kakve sposobnosti posjedujete. Opasnost kojoj se izlažete omogućuje Vam da lagodno živite. Od trenutka do trenutka. Svakako mislite da je to najviše što čovjek može da dobije u ovom životu. Ali taj posao Vas ne ispunjava. Jer on često traži da isključite svoje misli. A što ste više u njemu, one više naviru. Kako godine prolaze, postavljate sebi pitanje ima li išta smisla.

Sve što je rekla, zapravo, moglo je da se odnosi na bilo koju drugu osobu i bilo koje zanimanje koje nije njegovo. Ali znao je da ne laže.

– A šta mi vidite u budućnosti?

– Nažalost, mogu Vam proreći sudbinu samo za današnji dan.

– I šta vidite da će se danas desiti?

– Vidim smrt.

Na trenutak začuta.

– Ali Vi ste toga i sami bili svjesni kada ste dolazili ovdje. Ipak, niste samo zbog toga došli.

– A zbog čega sam još došao?

– Želite da saznate nešto o kapnomantiji.

Duško ugasi svoju cigaretu u žrtvenu pepeljaru. Izmaglica iz njegovih pluća lebdjela je oko njih. Nekada se između dviju osoba stvori gusti dim života i smrti.

– Šta mi možete reći?

– Lično, ja se nisam mnogo bavila istorijskom pozadinom. Mislim da znate o tom više od mene.

– Vjerovatno niste ni imali potrebe.

– U pravu ste. Naravno, opšta istorija duvan-ske kapnomantije nam je oboma poznata. Ono što ja mogu iz svog ličnog i profesionalnog iskustva da kažem jeste da postoje dvije vrste kapnomanata.

– A to su?

– Postoje oni prosječni, koji iz dima cigarete mogu da vide neposrednu budućnost. Većina njih može da prorekne naredni mjesec, u opštim crtama. Neki talentovaniji mogu da dobace i do godine. Ali to što vide s protokom vremena postaje sve

mutnije i mutnije. Njihove slike su jedino jasne ukoliko vide fatalne sreće ili nesreće.

Duško ju je pomno slušao.

– Druga vrsta su oni posebni, koji u jednom izdahu dima vide kompletnog čovjeka. Njegovu dušu. Prošlost i budućnost nalaze se u tom oblaku, sve što on jeste i što će biti.

– Na neki način, oni govore sa Bogom – zaključio Duško.

– Samo onaj ko nije vidio ljudsku dušu može reći da je ona od Boga – odgovori Fumeta.

– Bilo kako bilo, razlika između ovih dviju vrsta kapnomanata vidi se i u njihovim životima. Oni prvi žive u ubjeđenju da se sudbina može promijeniti i čitav život im uzaludno prođe u toj borbi. Drugi, koji znaju i vide sve, pomireni su sa onim što čeka i njih same.

– Kako znate toliko? Sve ste to vidjeli u dimu?

– Ne, proživjela sam.

– Ne razumijem.

– Moja baka je bila kapnomantkinja. Živjela je u jednoj komunističkoj državi gdje je bilo kakav vid vješticearenja bio zakonski zabranjen. Ali njena djelatnost se uglavnom svodila na zabavu dokonog komšiluka, tako da niko nije uzimao to ozbiljno, osim ako bi došlo do kakvih velikih predskazanja, ljubavi, rođenja, razvoda, bolesti ili smrti.

– Ona je, dakle, spadala u slabiju grupu.

– Da.

– A Vi ste...

– Ja sam ona koja u dimu vidi čitavog čovjeka. I prva osoba čiju sam dušu vidjela bila je moja

baka. Jednog dana zapalila je cigaretu pokušavajući da odgonetne svoju budućnost. Ja sam tada ušla u sobu. I vidjela sam svoju baku kao djevojčicu koja se u žbunju skriva od nacista i od straha se pomokrila u gaće, vidjela sam je kako odlazi u krevet sa oženjenim čovjekom i sve šta su u tom krevetu radili, vidjela sam kako se udaje za njega, kako tuče mog tatu, kako tuče mene, vidjela sam je kako mi zabranjuje da gledam ljudima u dim, vidjela sam kako plače na mom odlasku, kako policija upada i pretresa njenu kuću, tražeći dokaze vještičarenja, i konačno sam vidjela kako umire sama u bolnici, čekajući da ja dođem da je posjetim. Kada sam joj sve rekla, prenerazila se. Ostatak života posvetila je tome da izbjegne moje proročanstvo. Ali šta god uradila, sve je izašlo na isto. U dimu je bilo sve što će joj se desiti. Kada je umirala, dolazila sam iz Amerike da je vidim. Znala sam da neću stići, ali sam morala da odem. Isto tako sam znala da se ona do samog kraja nadala da će se nešto promijeniti, da će me ipak vidjeti pred smrt.

– Zašto kažete da ste morali da odete? Jeste li i sebi gledali u dim?

– Da. Znate, ja sam samo jednom u životu zapalila cigaretu. Bilo je to prije dvadeset godina. Moja baka je pušila domaći duvan sličan Vašem. Smotala sam cigaru i zapalila. Nisam kašljala. Toliko godina sam provela u dimu, gledajući tuđe živote i udišući ih. Povući jedan dim za mene nije bilo ništa. Ali drugo je izduvati. To je bio trenutak kada sam se suočila sa sobom.

– Šta ste vidjeli?

– Vidjela sam ono što sam bila, ono što jesam i ono što ću biti. Kako je dim izlazio iz mene, mogla sam da vidim kako izlazim iz majčine utrobe, svoje roditelje kako se igraju sa mnom, sebe na njihovoj sahrani, kako umjesto svojoj staroj odlazim baki-noj kući, baku kako puši i sebe kako joj gledam u dim, kako vrištim kada sam prvi put dobila, sudbine svih ljudi kojima sam proricala, prvog momka, prvi seks i vidjela sam samu sebe kako pušim cigaru i gledam u sopstvenu sudbinu.

– A od svoje budućnosti? – upita je Duško.

– Sve što vodi do danas. Čitav svoj život, što je bilo i što će biti. Beskonačan broj puta sam ga proživjela i beskonačan broj puta sam umrla. Sve to u jednom trenutku i jednom oblaku dima. I sva ta vječnost je isparila sa njim.

– I dalje ste radili sve kako ste vidjeli?

– Da.

– Zar niste nikad pomislili da promijenite svoju budućnost?

– Svaki dan.

– I jeste li ikada to uradili?

– Nikad.

– Zašto?

– Čemu?

– Pa, zato što možete! Zato što želite da živite drugim životom, onim koji niste vidjeli, koji je možda bolji, duži!

– Čemu to? Svaki put vodi u smrt. Ovako barem nema iznenađenja.

– I Vi ste zaista izbjegli tri pokušaja ubistva?

– Zaista jesam.

– Svojom voljom ili zato što ste tako vidjeli u dimu?

– Jer sam sve to vidjela.

– A da Vam je dim pokazao da ste ubijeni u jednom od tih pokušaja?

– Ja bih bila ubijena.

– I samo biste dozvolili da se to desi?

– Ja nemam šta da dozvolim. Dešava se samo ono što se mora desiti.

– A zar nemamo izbora?

U Duškov glas je ušlo nešto što podsjeća na očaj.

– Izbor je običan dim, poput naših života.

Ovaj odgovor kao da ga je doveo do tihog beznada.

– Znete, uvijek sam vjerovao da je naš život niz beskrajnih raskrsnica, na kojima sami biramo put. Nekako me je tješilo, ako izaberem pogrešan put, da je u nekom drugom svijetu neki drugi ja izabrao neku bolju putanju i da ona postoji paralelno sa ovom.

– A ja život vidim kao jednosmjernu ulicu.

– I u toj ulici vidjeli ste i naš razgovor?

– Naravno.

– I sve što smo rekli i što ćemo reći.

– Sve.

– Onda znate kako ovaj razgovor završava?

– Naravno.

– Onda znate i da je smrt koju ste vidjeli u mom dimu bila...

– Moja.

Duško je izašao.
Dogodilo se nešto čemu se niko nije nadao.
Ruke su mu se tresle.
Izvadi cigaretu i zapali.
U dimu je vidio svoju skoru smrt.

JUNAK BEZ LICA

LAV NIKOLAJEVIČ JE sjedio u kupeu. Iznenada je ostao sasvim sam, ali to mu nije smetalo. Već je počeo da osjeća malaksalost. Teško je disao. Iako je samog sebe ubjeđivao da će izdržati, fizički napor nije bio u skladu sa njegovim godinama.

Juče je poslao pismo Sofiji Andrejevnoj da se neće vratiti. Njen pokušaj samoubistva, nesnosna pisma djece, potraga koja mu je za stopama, sve su to bili tragovi njenog prisustva. Djelovalo je skoro kao da nije pobegao od kuće.

Misao o povratku s vremena na vrijeme bi se pojavila. Da li je ovo zaista nešto što smije da uradi? Kako da svoju sreću gradi na tuđoj nesreći, nesreći Sofije Andrejevne? Nakon svih misli o idealu bračnog života, on napušta svoj dom poput Ane Karenjine. Ali ne, u tom domu više nema sreće. Davno su prošli dani kada je on bio Ljevin, a ona Kiti. Ali zašto to? Zašto misliti kroz knjige u kojima je estetika iznad morala? Zašto misliti iz tačke onoga čega se i sam odrekao? Život ima prednost nad umjetnošću.

Ali Jasna Poljana odavno ne liči na život, nego na zatvor. A Sofija Andrejevna ne liči na ženu, nego na stražara. Godine ljubomornoga čuvanja,

histeričnih ispada i nadgledanja uništili su porodičnu sreću. Oni više nisu bili u braku. Oni su bili dvije osobe koje se ne razumiju. Ona je ubijala njega željom da ga potčini, a on nju željom da bude slobodan. Ne, odavno nisu Ljevin i Kiti.

Noć pred bijeg nije mogao da spava. Ustao je i upalio svijeću. Sofija je to osjetila. Ušla mu je u sobu da ga pita za „zdravlje”. U njenim očima je vidio smrt. Tada je odlučio da pobjegne.

– Povratak znači smrt. Još jedna scena – i kraj – rekao je juče. Zato je morao što prije da ode. Ne, ne umire onaj koji vjeruje u duhovno usavršavanje. A tamo, u plemićkoj raskoši i tim bračnim okovima, on nije mogao da ide naprijed. Imao je 82 godine, i izabrao je život.

Neko je ušao u prazan kupe i sjeo pored njega, ali on nije imao snage da pogleda ko. Posmatrao je kroz prozor. Zima nije obećavala da će mu fizički olakšati putovanje, ali toplina doma bi ga ubila.

– Na dalek ste se put uputili – zapita saputnik.

Glas je bio muški. To nije bio Sašin, ali nije bio ni Dušanov glas. Bilo je nešto neljudsko u njemu. Ali Lav Nikolajevič i dalje nije mogao da se okrene.

– Čini se.

– A čemu se nadate na tom putu?

Nije mu bilo do razgovora. Ali je odgovorio.

– Nadam se onome čemu čovjek mojih godina uopšte može da se nada.

– A to je?

– Život nije lakrdija, znate. Možda su mi ovi mjeseci koji su mi preostali da poživim važniji od svih preživjelih godina, i treba da ih proživim lijepo.

– Lijepo razmišljanje. Da ste barem meni dali da mislim tako.

Ova opaska ga začudi. Možda je neki čitalac koji ga je prepoznao. Možda je neko ko mu zamjera zbog onoga što je napisao, ili zbog njegovog razlaza sa Crkvom.

– Ne razumijem.

– Da ste mi barem dozvolili te misli, možda ne bih završio tako bijedno kako sam završio.

Prođe ga jeza. U istom trenutku postade mu hladno. Znoj ga je oblio čitavog i činilo mu se da ne može normalno da diše.

– O čemu Vi pričate?

– Pričam o tome šta ste mi uradili, Lave Nikolajeviču.

Strašan bol raspara mu pluća. Ko je ovaj čovjek?

– Šta sam Vam uradio?

– Vi ste me ubili.

I više nije mogao da drži pogled uperen u prozor. Okrenuo se svom čudnom saputniku i preblijedio.

Pored njega je sjedio čovjek ni mlad ni star, ni lijep ni ružan, ni mršav ni debeo. Nije imao ni oči, ni uši, ni nos, ni kosu. Nije imao ni noge, ni ruke, ni leđa, ni stomak. Bio je sjena. Ali i takav, bez usta, i dalje je pričao sa Lavom Nikolajevičem, bez ušiju, i dalje ga je slušao, bez očiju, i dalje ga je posmatrao strašno i duboko.

Grof osjeti kako gubi snagu.

– Ko ste Vi? Šta ste Vi?

– Ja sam Vaš lik.

– Kako mislite?

– Ja sam onaj čovjek koji je stradao pod vozom, kad je Ana Arkadijevna došla u Moskvu.

– Molim?

– Ana Arkadijevna. Ana Karenjina. Zar ste zaboravili?

Oči Lava Nikolajeviča su se razrogačile od straha. Nije mogao progovoriti. Teško mu je bilo da diše. Osjetio je kako gori.

– Ja sam onaj čovjek iz Vašeg romana koji se nikada ne pojavljuje na sceni. Za mene se samo zna da sam mrtav, da sam izdahnuo pod vozom, ali ne zna se ni zašto. Da li sam se ubio, ili sam bio pijan, ne zna se. Ja nemam oči, uši, usta, nos, ja nemam lice, nemam ni ruke, ni noge, nemam tijelo. Ja sam stvoren da bih umro. Vi ste me stvorili, Vi ste mi dali život, samo da biste me ubili, Lave Nikolajeviču, Vi.

Tama putnika obgrli kupe. Umjesto vazduha, Lav Nikolajevič je disao mrak. A u njemu, osjetio je mnoštvo mrtvih očiju iz nekog drugog svijeta kako ga posmatraju.

– Vi niste stvarni!

– Kako da ne budem stvaran? Pa Vi ste me stvorili!

– Ne, to su sve opsjene i laži. Ja sam se tih djela odrekao. I sve da nisam, Vi ste izmišljotina.

– Izmišljotina kojoj ste Vi dali život. Izmišljotina kojoj Vi niste dali da živi. Odakle Vam pravo, Lave Nikolajeviču, da tražite život, kad ste ga *nama* oduzeli? Zar nismo i mi dostojni duhovnog usavršavanja, iako nismo od krvi i mesa. Zašto ste nam takvu sudbinu odredili? Zašto?!

Srušio se sa svoga mjesta. Na podu je vidio samo mrak iz kojeg izroni jedna lijepa ženska glava. Bila je to glava Ane Arkadijevne. Ali oči su joj bile drugačije. Gledala ga je očima Sofije Andrejevne. Gledala ga je očima smrti.

– Kako je Vaše zdravlje? – upita ga.